

Revitalizace rašelinišť mezi horou Sv. Šebestiána a Satzung – I. etapa – přírodovědný průzkum (závěrečná zpráva k 30.11.2011)

Předmět průzkumu:	Revitalizace rašelinišť mezi horou Sv. Šebestiána a Satzung – I. etapa – přírodovědný průzkum
Zadavatel:	Ústecký kraj – Krajský úřad ústeckého kraje, odbor životního prostředí a zemědělství
Zpracovatel:	Mgr. Vladimír Melichar
Kontakt:	VMelichar@seznam.cz, 606 405 384

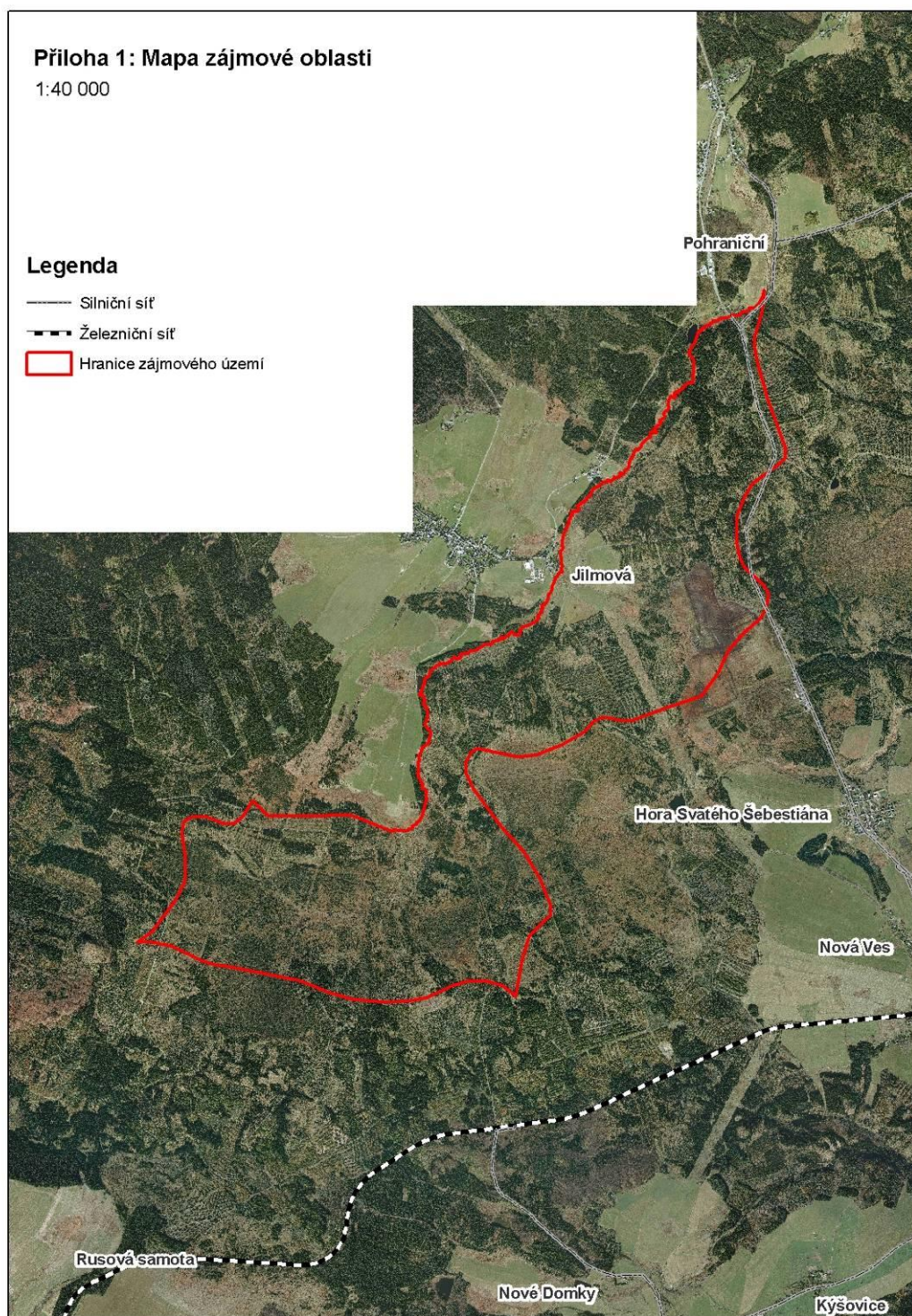
Datum: Pila, 30.11.2011

Podpis :

1. ÚVOD

Závěrečná zpráva obsahuje data z podrobného vegetačního mapování vybraných ploch na úrovni asociací a svazů včetně popisu fytocenologických jednotek.

Obrázek 1: Mapa zájmové oblasti

2. PODROBNÉ MAPOVÁNÍ VEGETACE

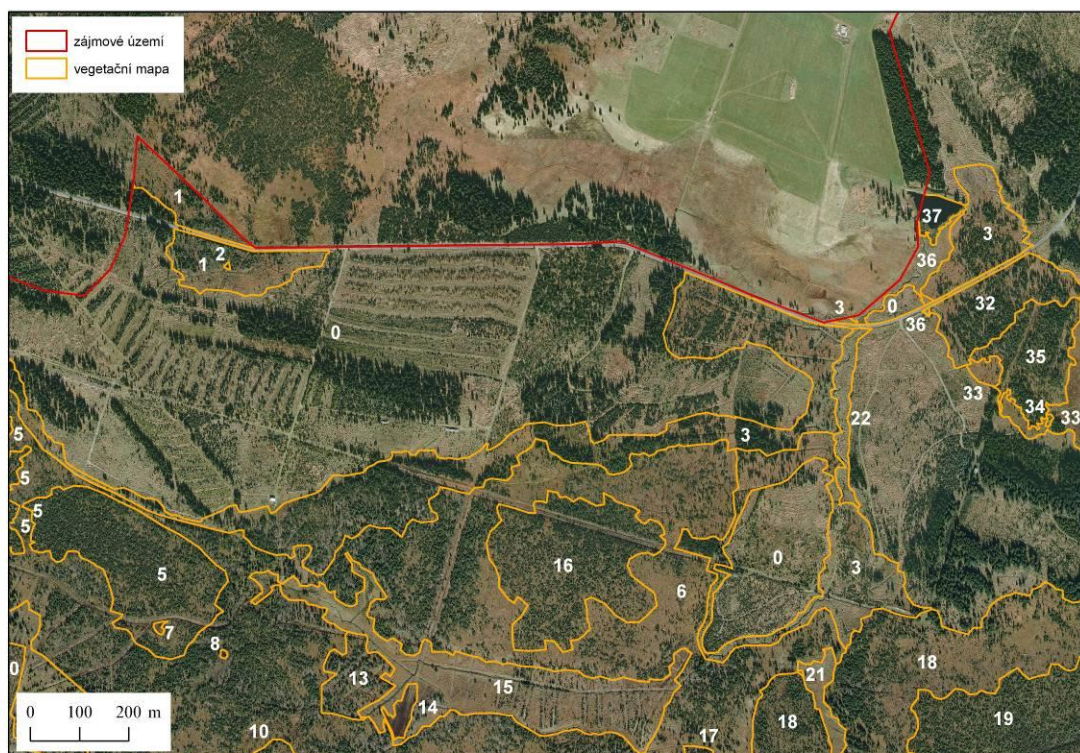
2.1 METODIKA

Mapování vegetace bylo prováděno metodou zákresu +/- homogenních segmentů identifikovaných fytocenologických jednotek do leteckých snímků malého měřítka. Terénní průzkum probíhal ve dnech 23.10.2010, 9.11.2010, 5-7.5.2011, 26-27.6.2011, 22-21.9.2012, 16-18.10.2011. Kromě fytocenologických jednotek byl zaznamenáván výskyt všech taxonů cévnatých rostlin a také výskyt dominantních taxonů mechorostů, zejména fytocenologicky významných ke každému segmentu. Soupis taxonů je uveden v příloze: „Flora_seznam_druhů_v_rašeliništních_segmentech.xls“.

2.2 KRIEGSWIESE (HRANIČNÍ RAŠELINIŠTĚ)

Větší část rašeliniště leží v Sasku, do České republiky přesahuje pouze jižní okraj ložiska. Část rašeliniště ležící v České republice pokrývá převážně smrkový porost ve fázi rozpadu způsobeném imisními epizodami. Jen místy se vyskytují drobné fragmenty porostů borovice bažinné. Těsně navazují na laggové partie v Saské části rašeliniště, oddělené hraničním příkopem. V minulosti měla vegetace spíše více otevřený charakter. Napříč plochou vede lesní silnička. Celé území je důkladně odvodněno sítí příkopů svedených do hraničního příkopu nebo do příkopů podél cesty. Reliéf byl zčásti pozměněn terénními úpravami, vnikly tak drobné deprese. V největších depresi se trvale udržuje vodní hladina s rašeliništní vegetací. Úplná revitalizace vodního režimu není při zachování funkčnosti lesní silničky možná. Alespoň částečná revitalizace spočívající v znefunkčnění bočních kanálů je velmi žádoucí, zejména vzhledem k vysoké hodnotě území na druhé straně hranice.

Obrázek 2: Vegetační mapa rašeliniště Kriegswiese a severní části rašeliniště Pod Jelení horou

Segment č. 1 – degradované rašelinné smrčiny as. *Sphagno-Picetum*. Z dřevin převažuje *Picea abies*, příměs tvoří *Sorbus aucuparia*, dále jsou vysazeny *Betula pendula* a *Alnus glutinosa*. Přítomnost *Pinus x pseudopumilio* indikuje fragmentální výskyt as. *Vaccinio uliginosi-Pinetum mugo*, je však možné, že zde *P. x pseudopumilio* byla vřpouze vysazena. V bylinném patře rostou běžné druhy rašeliništních biotopů jako *Eriophorum angustifolium*, *E. vaginatum*, *Carex canescens*, *C. echinata*, *C. nigra*, *Calluna vulgaris*, *Dryopteris carthusiana*, *Vaccinium myrtillus*, *V. uliginosum*, *V. vitis-idaea*. Meliorační kanály doprovází druhy jako *Epilobium palustre*, *Molinia coerulea*. Poměrně vzácně se vyskytuje *Empetrum nigrum* a *Oxycoccus palustris*. V mechovém patře se vyskytují jen běžnější druhy jako *Sphagnum fallax*, *S. girgensohnii*, *S. rusowii*, *S. riparium* a *Polytrichum commune*. Na rozvolněných místech najdeme i drobné šlenky s *Eriophorum angustifolium*, *Carex canescens* a *Sphagnum cuspidatum*. Tuto vegetaci je možné zařadit do svazu *Sphagnion cuspidati*.

Segment č. 2 – drobná tůňka vznikla nejspíše při terénních úpravách. Vegetace má charakter rašelinného jezírka. Druhově chudé porosty lze řadit k as. *Caricia rostratae-Drepanocladetum fluitantis*. Na březích roste *Carex canescens*, ve vodě je hojné *Sphagnum cuspidatum*.

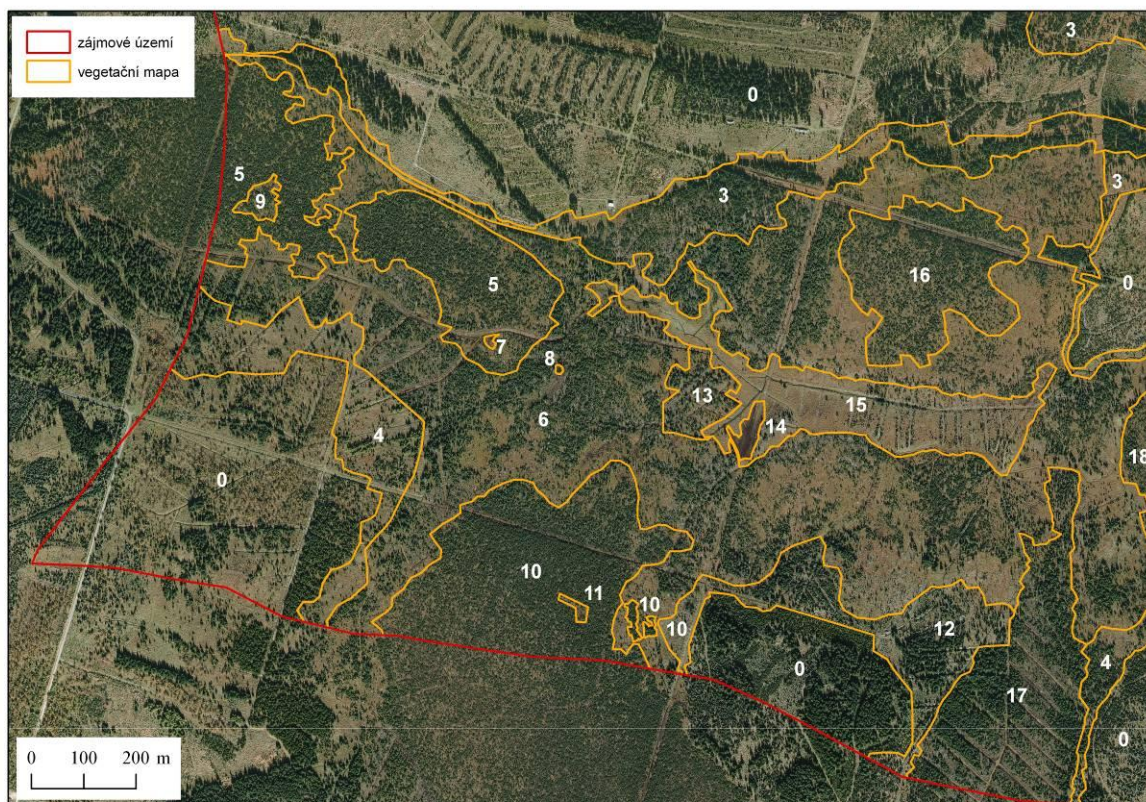
2.3 RAŠELINIŠTĚ POD JELENÍ HOROU

Rozsáhlé dvoustranně svahové rašeliniště nebo spíše komplex vrchovišť propojených laggy a rašelinnými smrčínami leží v centrální části zájmového území. Rašelinný komplex tvoří čtyři velká vrchoviště porostlá rašelinnou klečí:

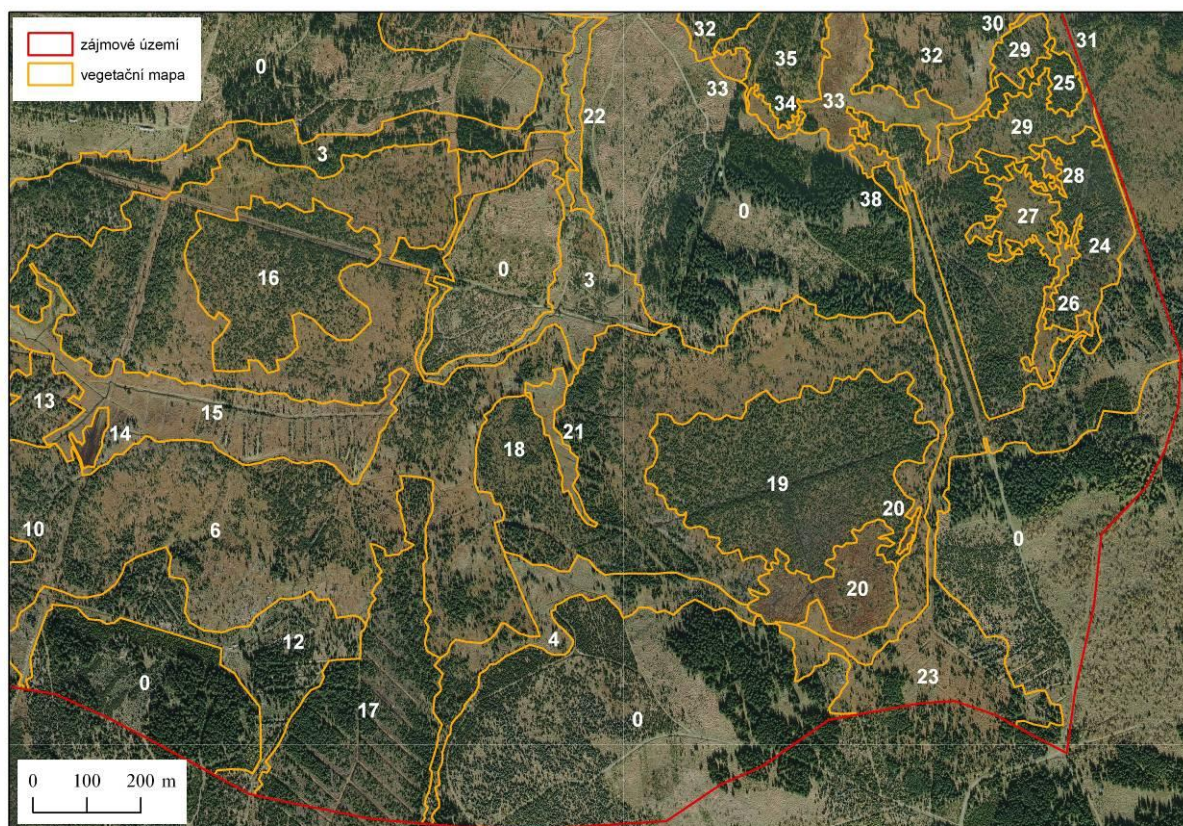
- západní lalok – mozaikovitě porosty rašelinné kleče a rašelinných smrčín, přesahuje západně mimo povodí Černé, odvodněné především obvodově a po hlavní spádnicí, prameniště Chomutovky
- jižní lalok – nejmohutnější, souvislé klečové rašeliniště s minimem rozvolněných míst, převážná část přesahuje na jih mimo zájmové území, odvodněné obvodovými kanály
- severní-střední lalok – původně převážně smrkové rašeliniště s menšími celky rašelinné kleče, nyní po rozpadu smrkových porostů působí otevřeným dojmem, leží celé v zájmovém území, odvodněno obvodovými kanály i širokými průseky
- jihovýchodní lalok – nejzachovalejší rašeliniště s převládajícími klečovými porosty a s velkým otevřeným horním laggem s množstvím mělkých šlenků, odvodněné jen částečně obvodovými příkopy a jedním středovým příkopem, směrem na východ přechází do části Zlatý důl, která již patří k Novoveskému rašeliništi.

Na údolnici mezi vrchovišti podél Černé a Chomutovky leží otevřené partie, původně přechodová laggová rašeliniště, dnes odvodněné a degradované porosty s převahou bezkolence. Rašeliništní komplex dotváří rozvolněné rašelinné smrčiny (vždy s rozpadlým stromovým patrem) , přechodová rašeliniště, prameniště a drobnější klečoviště.

Obrázek 3: Vegetační mapa rašeliniště Pod Jelení horu – západní část

Obrázek 4: Vegetační mapa rašeliniště Pod Jelení horu – východní část

Segmenty č. 3, 4, 12, 23, 32 – okrajové odvodněné laggové smrčiny. Vegetace patří k as. *Sphagno-Picetum*, ba rozvolněných místech lze identifikovat fragmenty vegetace sv. *Sphagno-Caricion canescentis*. Degradace spočívá v pomístním rozpadu stromového patra, dosadbě stanovištně nepůvodních přípravných dřevin (*Pinus* spp., *Picea pungens*) a především v odvodnění porostů. Z dřevin se dále uplatňují *Picea abies*, *Sorbus aucuparia* a *Betula* cf. *carpatica*. Řídký porost dočasně vyhovuje *Pinus x pseudopumilio*, která byla do mezer asi i vysazována. Prosvětlení a zvýšené kolísání hladiny vody způsobuje vysoké zastoupení druhů jako *Molinia coerulea*, *Juncus effusus*, *Deschampsia cespitosa* a utlumení ostatních rašeliništních druhů bylinného a mechového patra (*Eriophorum vaginatum*, *Polytrichum commune*, *Sphagnum fallax*, *S. rusowii*). Ze vzácnějších druhů pomístně přežívá jen *Oxycoccus palustris*.

Segment č. 5 – klečové porosty v západní části komplexu (místní název V Hajdách). Dobře zachovalé téměř kompaktní porosty *Pinus x pseudopumilio* se podle nejnovějšího pojetí řadí do as. *Vaccinio uliginosi* – *Pinetum mugii*. Dříve byly zahrnovány do as. *Pino rotundatae* – *Sphagnetum*. V tomto segmentu prorůstají klečové porosty jednotlivé smrky, z nichž větší část je odumřelá následkem imisí. Stojící stromy byly ponechány na místě, což je významné z hlediska živinového zásobení lokality i z pohledu biotopových nároků ptáků a hmyzu. Odumření většiny smrků mělo za následek vytvoření nezastíněných mezer vhodných pro rozvoj heliofilních druhů mechového a bylinného patra. V současné době mezery hostí vegetaci, kterou je možné zařadit do otevřených vrchovišť sv. *Sphagnion medii*. Tvoří ji typické druhy klečových porostů (*Eriophorum vaginatum*, *E. angustifolium*, *Calluna vulgaris*, *Vaccinium uliginosum*, *Sphagnum rusowii*, *S. fallax*, *S. cuspidatum*). Hojně jsou *Empetrum nigrum*, *Oxycoccus palustris*, *Splachnum* sp. Vzácnější specifické druhy otevřených vrchovišť (*Andromeda polifolia*, *Drosera rotundifolia*, *Sphagnum magellanicum*, *S. rubellum*) zatím zjištěny nebyly, jejich výskyt není vyloučen. Předpokládá se postupné uzavírání mezer přirozeným vývojem. Revitalizace obvodových příkopů a údolního příkopu s péry jižně od segmentu je z hlediska vegetace klečovišť prioritní. Příčný příkop (již za hranicí zájmového území) není nutné sanovat neboť již takřka ztratil svou funkci a zarůstá.

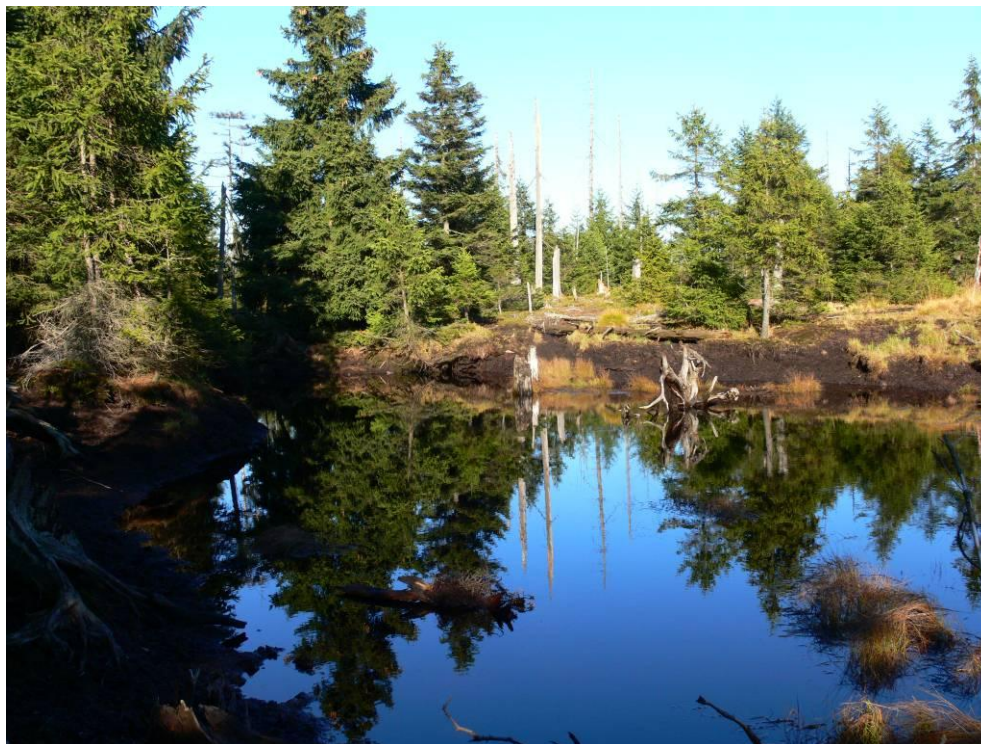
Segment č. 6 – mozaika rašeliništních biotopů na přechodu vrchovišť a laggových smrčín. Dop segmetu byly zařazeny poměrně zachovalé nebo jen méně narušené porosty rašelinných smrčiny (as. *Sphagno-Picetum*) prolínající se okrajovými rozvolněnými partiemi klečových rašelinišť (as. *Vaccinio uliginosi* – *Pinetum mugii*). Území zpestřují drobná rašelinná laggová bezlesí porostlá vegetací přechodových rašelinišť sv. *Sphagno-Caricion canescentis*. Původně zde převažovaly vzrostlé rašeliné smrčiny s rašelinnou klečí v podrostu nebo s drobnými oky klečových rašelinišť. Následkem imisních příhod velká část *Picea abies* ve stromovém patře odumřela. Otevřený prostor umožnil nástup *Pinus x pseudopumilio* a pomístně i rodičovské *Pinus rotundata*. Původní porosty ale nelze jednoznačně odlišit od výsadeb. Ve snaze o obnovu porostů s převahou smrku byla většina území odvodněna často až 3 m hlubokými příkopy dosahujícími na minerální podloží. Díky mocné vrstvě rašeliny byly tyto snahy odsouzeny k neúspěchu, vedly jen k poškození rašeliništní vegetace. Stejně jako v okolních biotopech i zde masivní odumírání smrku vedlo k prosvětlení a nálednému zvýšení pokryvnosti odolnějších druhů bylinného a mechového patra rašelinišť (*Eriophorum vaginatum*, *E. angustifolium*, *Calluna vulgaris*, *Vaccinium uliginosum*, *Sphagnum rusowii*, *S. fallax*, *S. cuspidatum*). Kolísání vody způsobilo i zde nástup *Molinia coerulea*, *Juncus effusus*, *J. filiformis*, *J. squarossus*. Příkopy doprovází druhy jako *Carex rostrata*, *C. nigra*, *C. canescens*. Z vzácnějších druhů se zde vyskytují *Empetrum nigrum*, *Oxycoccus palustris*, *Splachnum* sp.

Segment č. 7 – fragment degradované šlenkové vegetace. Biotop zařaditelný do sv. *Sphagnion cuspidati* zahrnuje přirozené bezlesí se soustavou drobných a mělkých šlenků. V současnosti je plocha významně destruována zvěří, které slouží jako kaliště. Vodní režim je narušen blízkým hlubokým příkopem. Dominantním druhem je *Eriophorum angustifolium*, doplněné *E. vaginatum* a *Oxycoccus palustris*. Mechové patro je silně potlačené, z typických druhů zde roste *Warnstorfia fluitans*, *Sphagnum cuspidatum*. Výskyt *Molinia coerulea* a *Carex nigra* dokládá zvýšené kolísání hladiny vody. Prioritní plocha z hlediska revitalizace.

Segment č. 8 – pěkná rašelinná tůňka. Vznikla pravděpodobně při melioračních pracích, nelze ale vyloučit že existovala již před tím. Vegetace má charakter as. *Carici rostratae-Drepanocladetum fluitantis*. Z typických druhů jsou po březích tůňky přítomny *Carex rostrata*, *C. canescens*, *Sphagnum fallax* a *Warnstorfia fluitans*. Břehy tůňky jsou destruovány zvěř. Hladina vody na lokalitě silně kolísá kvůli napojení na meliorační systém. Jako potenciální biotop tyrfofilních druhů vážek doporučuji lokalitu jako prioritní k revitalizaci.

Segment č. 9 – „centrální“ otevřená plocha v západním laloku rašeliniště. V současné době spíše otevřená plocha není znatelná na historických leteckých snímcích, tudíž se nejspíše jedná o sekundárně prosvětlené území po odumření smrků uvnitř klečových porostů. Vegetace drobné plošky má mozaikový charakter, prolíná se zde mateřská vegetace as. *Sphagno-Picetum* s drobnými šlenky sv. *Sphagnion cuspidati* a terestrickými bultovými strukturami zařaditelnými k as. *Andromeda polifoliae-Sphagnetum magellanicum*. V keřovém patře je zastoupen odumírající *Picea abies* a *Pinus x pseudopumilio* s jednotlivými exempláři *Pinus rotundata*. V bylinném patře převládají typické vrchovištní druhy jako *Eriophorum vaginatum*, *E. angustifolium*, *Vaccinium uliginosum*, *Oxycoccus palustris* nebo *Empetrum nigrum*. V mechovém patře rostou *Aulacomnium palustre*, *Sphagnum rusowii*, *S. cuspidatum*, *Warnstorfia fluitans*. Na lokalitu má určitý dopad obvodové odvodnění celého západního laloku, z pohledu revitalizace je jednoznačně prioritní plochou.

Segmenty č. 10 a 11 – zapojené i rozvolněné klečové porosty mohutného jihozápadního laloku. Jedno z nejzachovalejších vrchovišť v území je odvodněno obvodovými příkopy a průsekem. Do zájmového území patří přibližně severní třetina rašeliniště. Zcela zde převládá vegetace as. *Vaccinio uliginosi* – *Pinetum mugii* v reprezentativní a zachovalé podobě. Představují jí pralesovité porosty *Pinus x pseudopumilio* s občasným výskytem *Picea abies* nebo *Pinus rotundata*. Bylinné a mechové patro tvoří typické vrchovištní druhy jako *Eriophorum vaginatum*, *E. angustifolium*, *Vaccinium uliginosum*, *Oxycoccus palustris*, *Empetrum nigrum*, *Aulacomnium palustre*, *Sphagnum rusowii*, *S. cuspidatum*, *Warnstorfia fluitans*. Na rozvolněných místech se objevují fragmenty vegetace bultů (sv. *Sphagnion medii*) a drobných šlenků (sv. *Sphagnion cuspidati*). Vždy jsou silně destruovány sešlapem zvěře. Díky ní je ale území obohaceno o koprofilní mech *Splachum* sp. Jedná se o zcela prioritní biotop z hlediska revitalizace.

Segment č. 13 – rašelinný bor v nivě Černé a Chomutovky. V centrální části komplexu se nachází zajímavý vzrostlý borový porost. Nelze vyloučit, že se jedná o pozůstatek výsadby, stejně jako nelze vyloučit původnost porostu. V přibližně 0,5 ha velkém porostu převládá *Pinus sylvestris* s příměsí *Picea abies*, *Pinus x pseudopumilio*. Rostou zde i kříženci nejspíše obou výše jmenovaných borovic. Bylinné a mechové patro odpovídá biotpu rašelinného lesa – as.? *Sphagno-Pinetum sylvestris*. Rostou zde *Eriophorum vaginatum*, *Molinia coerulea*, *Vaccinium uliginosum*, *Sphagnum cuspidatum*, *S. fallax*, *S. rusowii*, *S. girgensohnii*.

Segment č. 14 – holá plocha rašeliny na místě původního přechodového rašeliniště sv. *Sphagno recurvi* – *Caricion canescentis*. Degradace je způsobena ponejprv odvodněním zrašelinělé nivy Černé a následně působením zvěře. Té slouží plocha díky chráněné poloze jako shromaždiště a především jako říjiště. Pokryvnost vegetace (*Molinia coerulea*, *Eriophorum vaginatum*) nedosahuje ani 5 %. Po revitalizaci lze předpokládat alespoň částečnou regeneraci vegetace.

Segmenty č. 15, 21, 22 – degradovaná přechodová rašeliniště v nivě Černé a Chomutovky. Vegetace odpovídá sv. *Sphagno recurvi* – *Caricion canescentis*, je však silně degradována odvodněním a následným kolísáním hladiny vody. Jen pomístně se v „zátokách“ nivy do okolních rašelinišť zachovaly reprezenativní plochy s *Eriophorum angustifolium* a koberci *Sphagnum fallax* nebo *S. riparium*. Jinak zcela převažují porosty s dominancí *Molinia coerulea*, *Eriophorum vaginatum*, *Deschampsia cespitosa* a příměsí odolnějších druhů jako *Carex nigra*, *C. canescens*, *C. rostrata*, *Juncus effusus*, *Agrostis canina*. V takových případech mechové patro téměř chybí. Posledně jmenovaná ostřice tvoří hlavní doprovod toků Černé a Chomutovky, které tečou v zahluubených příkopech. Na vyhrnutých deponiích rašeliny z příkopů se objevují druhy smilkových luk jako *Galium harcynicum*, *Nardus stricta*. Místy se po odvodnění rozrůstají ostrůvky rašelinných smrčiny as. *Sphagno-Picetum*. Na některých plochách je prováděno zcela nevhodné umělé zalesnění smrkem a rašelinnou klečí. Revitalizace lokality může být vzhledem ke značné vodnatosti toků stížená, je ale žádoucí. Součástí revitalizace by mohla být obnova drobné klauzy v západním cípu segmentu č. 15.

Segment č. 16 – klečovo-smrkové vrchoviště v severní části rašelinného komplexu. Poměrně zachovalé rašeliniště porůstají rozvolněné porosty rašelinné kleče *Pinus x pseudopumilio* as. *Vaccinio uliginosi* – *Pinetum mugi* v celkem reprezentativní a zachovalé podobě. o okrajích porost přechází do rozvolněných rašelinných smrčín as. *Sphagno-Picetum*. Bylinné a mechové patro tvoří typické vrchovištní druhy jako *Eriophorum vaginatum*, *E. angustifolium*, *Vaccinium uliginosum*, *Oxycoccus palustris*, *Empetrum nigrum*, *Aulacomnium palustre*, *Sphagnum rusowii*, *S. cuspidatum*, *S. fallax*, *S. girgensohnii*. Na rozvolněných místech se objevují fragmenty vegetace bultů (sv. *Sphagnion medii*). Území je odvodněné zprostředkovaně obvodovými příkopy a dvěma širokými průseky. Jedná se o prioritní biotop z hlediska revitalizace.

Segment č. 17 – převážně smrková vrchoviště na hluboké rašelině (2-3 m). Rašeliniště pokrývá přechodná vegetace mezi as. *Sphagno-Picetum* a as. *Vaccinio uliginosi* – *Pinetum mugii*. Je protkané hustou sítí hlubokých a širokých odvodňovacích příkopů o malém sklonu. Případná revitalizace by byla velmi žádoucí a realizovatelná. Ve stromovém patře roste *Picea abies*, *Pinus x pseudopumilio* je jen v příměsi v podúrovni. Právě vrchovištní druhy jsou méně početné – *Oxyccocus palustris*, *Empetrum nigrum*, *S. rubellum*. Převažují běžnější druhy jako *Eriophorum vaginatum*, *E. angustifolium*, *Sphagnum cuspidatum*, *S. rusowii*, *S. girgensohnii*. V příkopech rostou *Carex canescens*, *Molinia coerulea*, *Sphagnum fallax*.

Segment č. 18 – rozsáhlé řediny rašelinných smrčin po obvodu nejzachovalejšího vrchoviště v jihovýchodní části komplexu. Převažuje zde vegetace as. *Sphagno-Picetum*, přičemž stromové patro (*Picea abies*) se z větší části rozpadlo vlivem imisí. Odumřelá hmota byla ponechána k rozpadu. Vzhledem ke kontaktní poloze ke klečovému vrchovišti se smrčiny prolínají s vegetací as. *Vaccinio uliginosi-Pinetum mugi*. Přesnou hranici mezi těmito společenstvy nelze stanovit. Především díky mocné vrstvě rašeliny lze ve smrčinách pozorovat pronikání vrchovištních druhů, zejména *Empetrum nigrum*, *Oxycoccus palustris*, *Sphagnum rubellum*, *Warnstorfia fluitans*. Dále zde rostou druhy *Eriophorum vaginatum*, *E. angustifolium*, *Calluna vulgaris*, *Carex canescens*, *Molinia coerulea*, *Vaccinium uliginosum*, *Polytrichum commune*, *Sphagnum fallax*, *S. cuspidatum*, *S. rusowii*. Přímě v segmentu je provedeno obvodové odvodnění vrchoviště. Jeho revitalizace je velmi žádoucí.

Segment č. 19 – nejzachovalejší klečové vrchoviště v komplexu. Vegetace odpovídá as. *Vaccinio uliginosi-Pinetum mugii*. V keřovém patře převládá *Pinus x pseudopumilio* doplňovaná *Picea abies*. V bylinném patře dominuje *Eriophorum vaginatum*, dále zde roste *E. angustifolium*, *Vaccinium uliginosum*, *Calluna vulgaris*, *Empetrum nigrum*, *Oxyccocus palustris*, *Carex canescens*, *Molinia coerulea*. Vzácnější druhy zastupují *Drosera rotundifolia* (na místech s vysokou hladinou vody) a *Andromeda polifolia*. V mechovém patře kromě běžných druhů jako *Polytrichum commune*, *Sphagnum fallax*, *S. rusowii*, *S. girgensohnii*, *S. cuspidatum* najdeme i *S. rubellum*, *S. magellanicum*, *S. tenellum*, *Splachum* spp., *Gymnocolea inflata*, *Polytrichum strictum*. Vodní režim rašeliniště je narušen obvodovým odvodněním a dvěma příkopy napříč. Jedná se o zcela prioritní plochu pro revitalizace i s ohledem na vymezení monitorovacích ploch.

Segment č. 20 – zachovalý otevřený „horní“ lagg vrchoviště v jihovýchodním laloku komplexu. Otevřený charakter území zde byl pravděpodobně díky vysoké hladině vody i v minulosti. Jedná se o přechodné území od okrajových rašelinných smrčín (as. *Sphagno-Picetum*) ke klečovému vrchovišti. Na otevřené ploše převládá vegetace šlenků (sv. *Sphagnion cuspidati*) doplněná nízkými terestrickými bulty (as. *Andromeda polifoliae-Sphagnetum magelanici*). Převládajícím druhem je *Eriophorum angustifolium*, roste zde hojně *Eriophorum vaginatum*, *Drosera rotundifolia*, *Empetrum nigrum*, *Andromeda polifolia*, *Molinia coerulea*, *Vaccinium uliginosum*. Nalezena byla i *Huperzia selago*. V mechovém patře převládají aquatické rašeliničky *Sphagnum cuspidatum*, *S. fallax* a *Warnstorfia fluitans*, nízké bulky jsou tvořeny *S. tenellum* a *S. magellanicum*. Území je ovlivněné obvodovým odvodněním vrchoviště a začíná zde i středový kanál. Patří k prioritním plochám pro revitalizaci.

Segmenty č. 24 a 29 – mozaika rašelinných smrčín, klečových porostů a otevřených ploch přecházejících do Zlatého dolu. Vegetace je tvořena přechody rašelinných smrčín (as. *Sphagno-Picetum*) a klečových porostů as. *Vaccinio uliginosi-Pinetum mugii*. Pravděpodobně sekundárně prosvětlené plochy hostí vegetaci blízkou otevřeným terestrickým vrchovištím sv. *Sphagnion medii*. Z dřevin se uplatňují *Picea abies*, *Pinus x pseudopumilio*, *Betula carpatica*. V bylinném patře dominuje *Eriophorum vaginatum*, dále zde roste *E. angustifolium*, *Vaccinium uliginosum*, *Calluna vulgaris*, *Empetrum nigrum*, *Oxycoccus palustris*, *Carex canescens*, *Molinia coerulea*. V mechovém patře kromě běžných druhů jako *Polytrichum commune*, *Sphagnum fallax*, *S. rusowii*, *S. girgensohnii*, *S. cuspidatum* najdeme hojně *Splachum* spp. Vodní režim rašeliniště je narušen dvěma příkopy svedenými do Chomutovky a dále celou soustavou příkopů na severním okraji ložiska. Jejich charakter v podobě jednotlivých bazénů umožňuje spekulovat že se jedná o bývalé borkoviště. V místech kompaktnějších porostů as. *Sphagno-Picetum* byly odděleny **segmenty č. 25 a 31**, jejich vegetace je ale totožná. Naopak do **segmentu č. 27** byly vyděleny silně proředěné plochy s drobnými šlenky (sv. *Sphagnion cuspidati*). Celkově se jedná se o prioritní plochu pro revitalizace.

Segment č. 26 – otevřená enkláva s terestrickou vegetací vrchovišť (as. *Eriophoro vaginati-Sphagnetum recurvi*) na kontakru ke Zlatému dolu. Tento typ vegetace je přechodný k přechodovým rašeliništím v laggu. Dle starých leteckých snímků je tato ankláva trvale otevřená. Vegetaci tvoří především vrchovištní druhy jako *Eriophorum vaginatum*, *E. angustifolium*, *Vaccinium uliginosum*, *Calluna vulgaris*, *Empetrum nigrum*, *Oxycoccus palustris*, *Sphagnum rusowii*, *S. cuspidatum*. Segment je ve spodní části narušen příkopem, jedná se o prioritní plochu z hlediska revitalizace.

Segment č. 28 – na otevřené ploše převládá vegetace šlenků (sv. *Sphagnion cuspidati*, nejspíše as. *Drepanoclado fluitantis-Caricetum limosae*) s drobnými fragmenty terestrické as. *Andromeda polifoliae-Sphagnetum magelanici* po okrajích. Dominantním druhem je *Eriophorum angustifolium*, roste zde hojně *Eriophorum vaginatum*, *Drosera rotundifolia*, *Empetrum nigrum*, *Oxycoccus palustris*, *Molinia coerulea*, *Vaccinium uliginosum*. V mechovém patře převládají aquatické rašeliníky *Sphagnum cuspidatum*, *S. fallax* a *Warnstorfia fluitans*, nízké buly jsou tvořeny *S. tenellum*. Územní je značně destruováno působením zvěře, která zde má kaliště, zasahuje sem i péro odvodňovacího příkopu. Zcela prioritní plocha pro revitalizaci.

Segment č. 33 – rozsáhlá přechodová rašeliniště v nivě Chomutovky. Poměrně zachovalé porosty patří do as. *Carici echinatae-Sphagnetum*. Vyskytují se zde také fragmenty rašelinných smrčín as. *Sphagno-Picetum*. Dominantními druhy jsou *Eriophorum angustifolium*, *Molinia coerulea* a dále ostřice – *Carex rostrata*, *C. canescens*, *C. echinata*, *C. nigra*. Dále zde roste *Deschampsia cespitosa*, *Epilobium palustre*, *Juncus filiformis*, *J. effusus*. V mechovém patře převažují rašeliničky – *Sphagnum fallax*, *S. riparium* a *Polytrichum commune*.

Segment č. 34 – luční prameniště. Dobře vyvinutá vegetace je zastoupena as. *Philonotido fontana-Montietum fontinalis*. Typické druhy zastupuje *Montia halli*, *Stellaria alsine*, *Glyceria fluitans*. Vyskytuje se na ploše 1-2 arů. Vodní režim není možné narušit.

Segmenty č. 35 a 38 – vcelku zachovalé středněvěkké rašelinné smrčiny. Převažuje zde vegetace as. *Sphagno-Picetum*. V bylinném a mechovém patře rostou druhy *Eriophorum vaginatum*, *E. angustifolium*, *Calluna vulgaris*, *Carex canescens*, *Molinia coerulea*, *Vaccinium uliginosum*, *Polytrichum commune*, *Sphagnum fallax*, *S. cuspidatum*, *S. rusowii*. Přímo ve větším ze segmentů je provedeno odvodnění, revitalizace plochy je žádoucí.

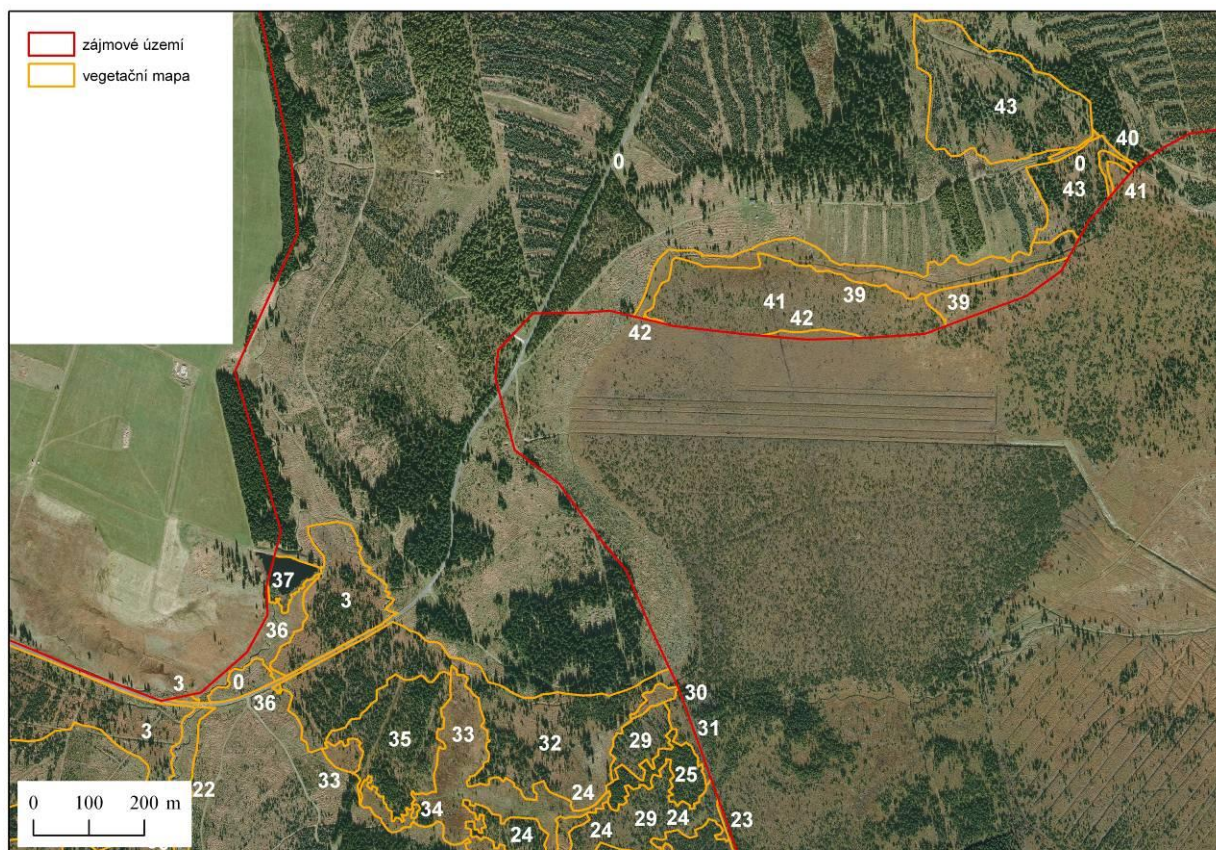
Segment č. 36 – přechodová rašeliniště v nivě Chomutovky. Vegetaci lze zařadit do as. *Sphagno recurvi* – *Caricetum rostratae*. Převládají zde druhy jako *Carex rostrata*, *C. nigra*, *C. canescens*, *Eriophorum angustifolium*, *Sphagnum fallax*, *S. riparium*. Vodní režim nivy není příliš narušen, revitalizační opatření se nenavrhují.

Segment č. 37 – ostricový litorál vodní nádrže. Druhově chudé porosty v podstatě jen s nominátními druhy lze zařadit do as. *Equiseto fluviatilis*-*Caricetum rostratae*.

2.5 RAŠELINIŠTĚ POD NOVOVESKÝM VRCHEM (SEVERNÍ OKRAJ)

Obrázek 5: Vegetační mapa rašeliniště Pod Novoveským vrchem

Segmenty č. 30, 31, 39, 40 – odvodněním a odlesněním degradovaný lagg vrchoviště. V lagg se prolíná vegetace sv. *Sphagno recurvi*-*Caricion canescenstis* s rašelinnými smrčínami asociace *Sphagno-Picetum*. Více poškozený je západně ležící segment, východní segment je spíše nedotčený. Odvodnění je provedeno obvodovým příkopem zaústěným jednak severním směrem do bezejmenného pravobřežního přítoku Černé, jednak jižním směrem (západní okraj segmentu), zaústěným do Chomutovky. Rozkolísání vodního režimu vedlo k převládnutí *Molinia coerulea* v bylinném patře což znesnadňuje identifikaci vegetace laggového rašeliniště na úrovni asociací. Nejspíše by bylo možné vegetaci zařadit do asociace *Carici rostratae*-*Sphagnetum apiculati*. Typickými druhy jsou *Carex nigra*, *C. rostrata*, *C. canescens*, *Juncus filiformis*, *Eriophorum angustifolium*, *Sphagnum fallax*, *Polytricum commune*. Rozsah rašelinných smrčín je dnes silně zkreslený odvodněním na straně jedné a odlesněním na straně druhé. Pro rašelinné smrčiny je oproti otevřeným plochám typický zvýšený výskyt *Picea abies*, *Betula carpatica*, *Eriophorum vaginatum*, *Vaccinium vitis-idea*.

Segment č. 41 – zachovalá část Novoveského rašeliniště. V podstatě jinak nedotčená část rašeliniště je pod silným konzumačním tlakem jelení zvěře, které se stahuje ke krmelci na severním okraji rašeliniště a zcela destruuje porosty *Pinus x pseudopumilio*. Tyto porosty představují reprezentativní ukázkou asociace *Vaccinio uliginosi –Pinetum mugii*. Dominantní dřevinou je *Pinus x pseudopumilio*, přičemž místy se někteří jedinci habituelně blíží mateřské *Pinus rotundata*. V bylinném patře se uplatňují *Eriophorum vaginatum*, *E. angustifolium*, *Empetrum nigrum*, *Oxycoccus palustris*, *Vaccinium vitis-idea*, *V. myrtillus*, *V. uliginosum*, *Calluna vulgaris*, vzácně zde roste i *Betula nana*. Pro mechové patro jsou typické rašeliníky, jejich spektrum je však překvapivě chudé, nalezeny byly zatím jen *Sphagnum rusowii*, *S. fallax*, *S. cuspidatum*. Dále zde roste *Polytrichum commune*, *P. strictum*, *Aulacomnium palustre*, *Cladonia* spp. V porostech *Pinus x pseudopumilio* nalezneme hojně mělké deprese – šlenky a flarky, jejich vegetace patří do okruhu asociace *Drepanoclado fluitantis – Caricetum limosae*. Tato vegetace se na mělkém vodním sloupci zcela nevyvinula a je zde proto v ochuzené podobě bez hlavní dominanty (*Carex limosa*). Typickými druhy jsou *Eriophorum angustifolium*, *Oxycoccus palustris*, *Drepanocladus fluitans*, *Sphagnum cuspidatum*, *Gymnocolea inflata*.

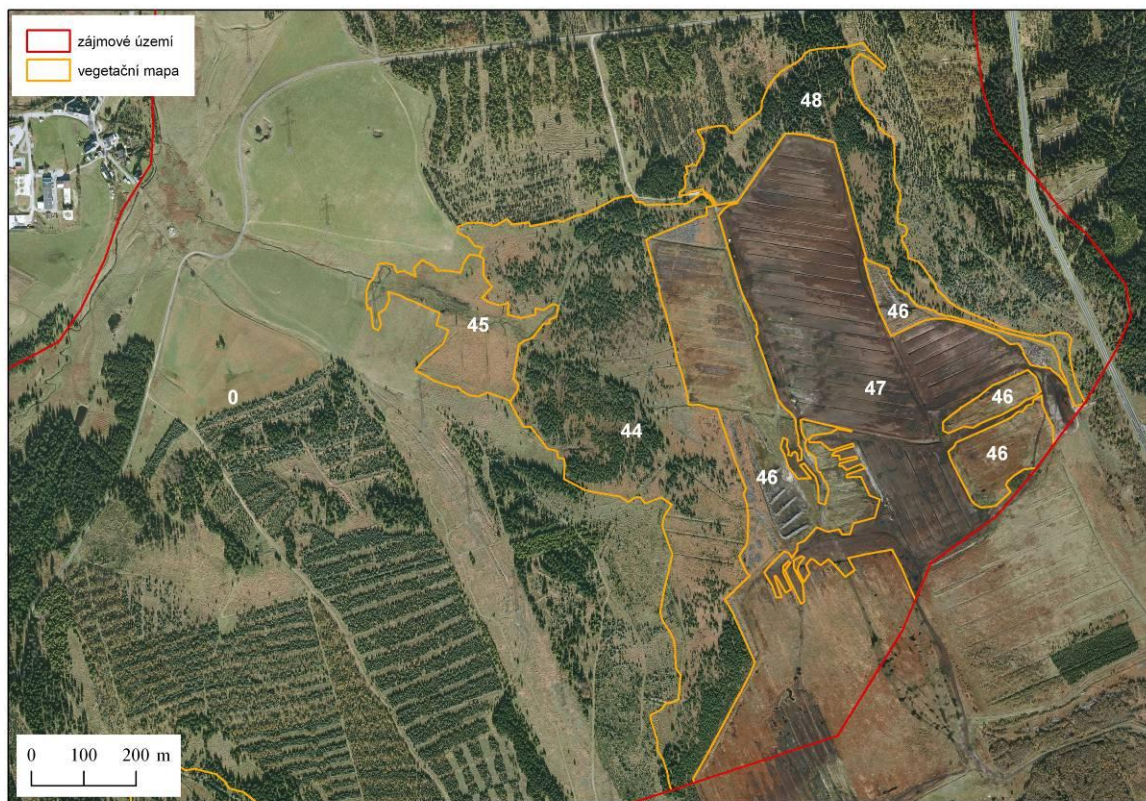
Segment č. 42 – odlesněná a odvodněná plocha uvnitř Novoveského rašeliniště. Vegetace této plochy je obdobná jako vegetace v segmentu č. 3., tvoří jí asociace *Vaccinio uliginosi* – *Pinetum mugii* zbavená dřevinného patra a drobné šlenky z okruhu asociace *Drepanoclado fluitantis* – *Caricetum limosae*. Otevřený charakter je nepřirozený, způsobený odlesněním. Místy výrazně bultovitý charakter svádí k domněnce možného výskytu menších otevřených ploch s jinými společenstvy svazu *Sphagnion medii*. Takové plochy však již dnes není možné odlišit. Na rozdíl od segmentu č. 3 se zde vyskytuje ve větší míře *Betula nana* a byla zde nalezena větší populace *Andromeda polyfolia*. Drenáže odvodňující segment leží již mimo zájmové území a jsou svedené přímo do Chomutovky.

Segment č. 43 – odvodněním degradované rašelinné smrčiny. Porosty rašelinných smrčín navazují na severní okraj vrchoviště a podél bezejmenného potoka rostou až k Černé. Jsou silně degradované odvodněním a částečně i odlesněné. Ve stromovém patře kromě *Picea abies* a *Betula pendula* roste nepůvodní *Picea pungens*. Z typických druhů bylinného patra zde roste *Eriophorum vaginatum*, *E. angustifolium*, *Vaccinium myrtillus*, *V. vitis-idaea*, *Carex nigra*, *C. canescens*, *C. rostrata*, *Deschampsia cespitosa*, *Calamagrostis villosa*. V mechovém patře jsou typické druhy *Sphagnum fallax*, *Polytrichum commune*. Degradované rašelinné smrčiny lze zařadit do asociace *Sphagno-Picetum*.

2.4 SCHREIBEROVO/ŠEBESTIÁNSKÉ RAŠELINIŠTĚ

Obrázek 6: Vegetační mapa Schreibrovo a Šebestiánského rašeliníště

Segmenty č. 44 a 48 – odvodněním a odlesněním degradované lemové rašelinné smrčiny. V lemu (laggu) těžného vrchoviště se nachází plošně rozsáhlé rašelinné smrčiny silně degradované hlubokým, dosud funkčním odvodněním. Jednotlivá péra jsou svedena do obvodového hlavníku, který ústí do bezejmenného pravobřežního přítoku Černé. Smrčiny byly též v době asanace imisemi postižených lesů silně proředěny. Vzhledem k současné prostorové struktuře lze předpokládat mozaikovitý výskyt drobných rašelinných laggových bezlesí s vegetací sv. *Sphagno recurvi*-*Caricion canescenstis* v minulosti. Po odvodnění se na těchto plochách uplatnil nálet smrku spolu s kompaktními porosty *Molinia coerulea* a již je není možné spolehlivě identifikovat. Rozsáhlejší laggová bezlesí se zde ale nevyskytovala. Ve stromovém patře kromě *Picea abies* rostou nepůvodní druhy *Picea pungens* a *Larix decidua*. Z typických druhů bylinného patra zde roste *Eriophorum vaginatum*, *Vaccinium myrtillus*, *V. vitis-idaea*, *V. uliginosum*, *Carex nigra*, *C. canescens*, *Juncus filiformis*, *Calamagrostis villosa*. V mechovém patře jsou typické druhy *Sphagnum fallax*, *S. riparium*, *S. girgensohnii*, *Dicranum scoparium*. Degradované rašelinné smrčiny lze zařadit do asociace *Sphagno-Picetum*.

Segment č. 45 – degradovaná přechodová rašeliniště sv. *Sphagno recurvi*-*Caricion canescenstis*.

Segment č. 46 – okraje těžného rašeliniště s degradovanými fragmenty původní vegetace nebo s pokročilou sukcesí rašeliništní vegetace. Na okrajových plochách těžného vrchoviště se dochovaly těžce poškozené fragmenty původní vegetace zbavené stromového patra. Jednalo se o vegetaci svazu *Sphagnion medii* blízkou asociaci *Vaccinio uliginosi* –*Pinetum mugii*. Indikují jí druhy jako *Eriophorum vaginatum*, *E. angustifolium*, *Vaccinium vitis-idaea*, *V. uliginosum*, *Calluna vulgaris*, *Pinus x pseudopumilio*, *Sphagnum fallax*. Tyto fragmenty se prolínají s plochami vyznačujícími se pokročilejší sukcesí hygrofilní vegetace na původně obnažené rašelině s druhy jako *Deschampsia cespitosa*, *Carex canescens*, *Juncus effusus*, *Betula carpatica*, *Dicranella cerviculata*, *Sphagnum riparium*. Do těchto okrajových ploch byly umístěny deponie kořenů a pařezů. Pokračování sukcese bude v případě příznivého vodního režimu směřovat k vegetaci svazů *Sphagnion medii* a *Sphagno recurvi*-*Caricion canescens* stejně jako u segmentu 13.

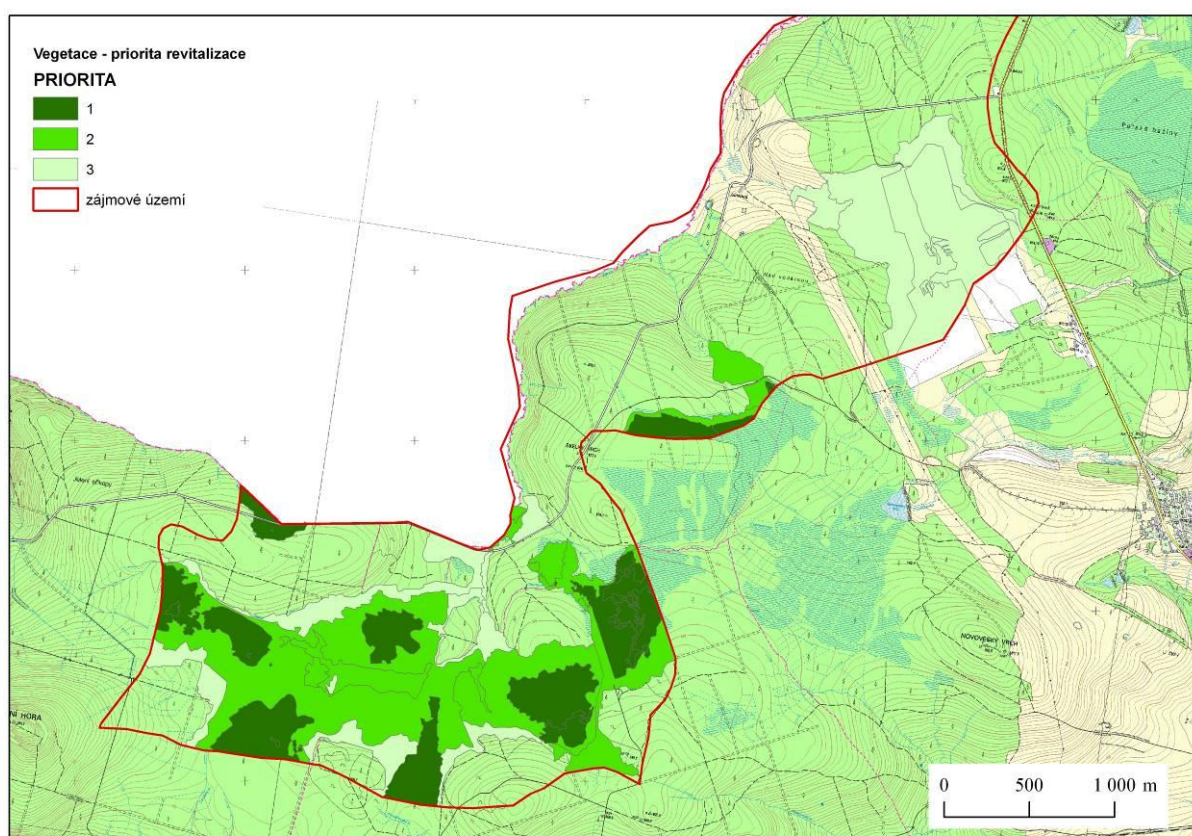
Segment č. 47 – těžbou zcela degradované plochy rašeliniště. Vegetace se vyskytuje jen pomístně podél odvodňovacích kanálů a na dočasně nedisturbovaných plochách. Řídce se vyskytují taxony indikující původní společenstva svazu *Sphagnion medii*, např. *Molinia coerulea*, *Eriophorum varinatum*, *Eriophorum angustifolium*, *Betula carpatica*, *Sphagnum fallax*, *S. cuspidatum*. Vyskytují se zde ruderní druhy (*Rumex acetosella*, *Tusilago farfara*) a obecně hygrofilní druhy jako *Juncus effusus*, *J. articulatus*, *Glyceria fluitans*, *Stelaria alsine*, *Sphagnum riparium*. Typický je hojný výskyt *Dicranella cerviculata*. Plochy jsou fytocenologicky nezařaditelné, případná sukcese bude v případě příznivého vodního režimu směřovat k vegetaci svazů *Sphagnion medii* a *Sphagno recurvi*-*Caricion canescens*.

3. STANOVENÍ PRIORIT Z HLEDISKA REVITALIZACE

Na základě významu a zachovalosti vegetace vbylo území rozčleněno do 3 stupňů z hlediska potřeby provedení revitalizace vodního režimu:

- Stupeň 1 – prioritní plochy
- Stupeň 2 – méně prioritní plochy
- Stupeň 3 – plochy k revitalizaci v závěrečné fázi

Obrázek 7: Priorita provedení revitalizace vodního režimu.

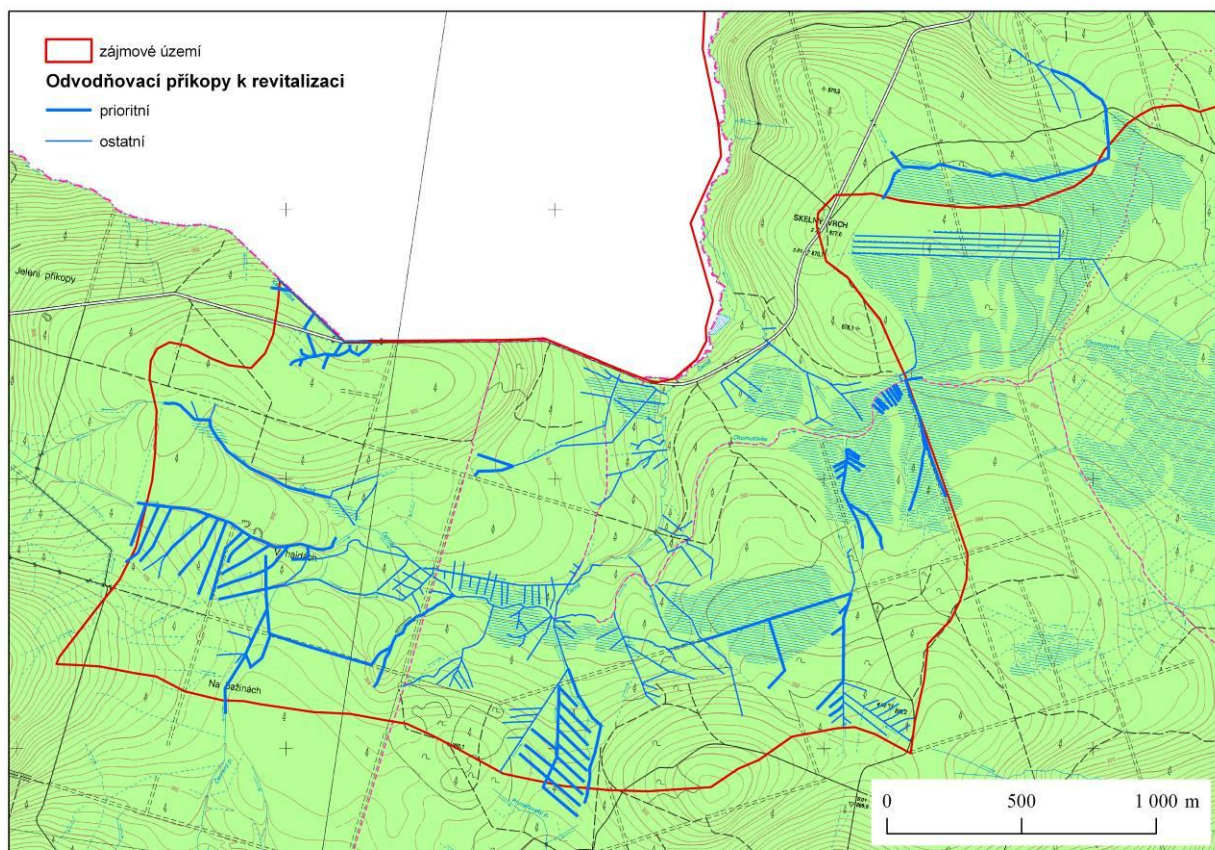

Obdobným způsobem byla provedena analýza z hlediska potřeby revitalizace jednotlivých melioračních příkopů.

Prioritní příkopy – prioritně znefunkčnit.

Ostatní příkopy - znefunkčnit v závěrečné fázi

Obrázek 8: Priorita znefunkčnění jednotlivých příkopů.

4. LITERATURA

Soupis relevantní literatury:

- ČELAKOVSKÝ L. (1868-1883): Prodrum květeny České. – Praha.
- ČEŘOVSKÝ V. (2009): Navrhovaná PR Novodomské a polské rašeliniště. Inventarizační vertebratologický průzkum (2008-2009). - ms., 33 p., depon. KUUK Ústí nad Labem.
- DOHNAL Z. (1965): Československá rašeliniště a slatiniště. - Praha.
- DOMIN K. (1905): Das böhmische Erzgebirge und sein Vorland. Eine phytogeographische Studie.- Praha, 9:26 – 32.
- FIRBAS F. (1927): Paläofloristische und stratigraphische Untersuchungen böhmischen Moore. III. Die Geschichte der nordböhmischen Wälder und Moore seit der letzten Eiszeit. - Beih. Bot. Zentralbl. Abt. 2, 43 : 145-220.
- HŮLA V. (2009): Výsledky inventarizačního průzkumu fauny různých bezobratlých navrhované Přírodní rezervace Novodomské a Polské rašeliniště. - ms., 60 p., depon. KUUK Ústí nad Labem.
- KÄSTNER M. & W. FLÖSSNER (1933) : Die Pflanzengesellschaften der Erzgebirgischen Moore - Veröff. Landesver. Sächs. Heimatschutz. - Dresden, 206 p.
- KLEMENT O. (1930): Die Pflanzendecke unserer Heimat.- In: Heimatkunde des Bezirkes Komotau, Chomutov, 1/5.
- ONDRÁČEK Č. (1993): Botanicko-ochranářský průzkum rašeliniště Pod Novoveským vrchem a návrh obnovy (rekultivace) jeho odlesněné části. - ms., depon. in Městský úřad Chomutov.
- ONDRÁČEK Č. (1995): Návrh přirozené obnovy roztěženého rašeliniště (1. etapa). - ms., depon. in Městský úřad Chomutov.
- ONDRÁČEK Č. (2004): Základní botanický průzkum rašeliniště Pod Jelení horou a Novoveské. - ms., depon. Ondráček.
- ONDRÁČEK Č. (2009): Inventarizační botanický průzkum (vyšší rostliny) EVL Novodomské a polské rašeliniště. - ms., 42 p., depon. KUUK Ústí nad Labem,
- POHOŘAL J. (1961): Nejmnocnější rašeliniště v ČSSR. - Vesmír, Praha, 40: 279.
- POHOŘAL J. (1967) Jedno z nejhlubších rašelinišť v ČSSR, ložisko Nová Ves (Glasberg) v Krušných horách. – Čs. Ochr. Přír., Bratislava, 3:91-100.
- RUDOLPH K. & F. FIRBAS (1923) : Paläofloristische und stratigraphische Untersuchungen böhmischen Moore. Die Hochmoore des Erzgebirges. - Beih. Bot. Zentralbl. Abt. 2, XLI: 1-162.
- SCHREIBER H. (1913): Das Moorwesen Sebastiansberg.- Stod.
- SCHREIBER H. (1923): Die Moore Nordwestböhmens. - Praha.
- SITENSKÝ F. (1891) : Über Die Torfmoore Böhmens. - Praha.
- STAMPFL G. (1943): Im Hassberger Moor. – Saaz – Komotau.
- TÁBORSKÝ I., 2000: Ekofaunistický průzkum brouků (Col., Adephaga et Hydrophilidae) v navržené přírodní rezervaci Polské rašeliniště v Krušných horách. Sborník Okresního muzea v Mostě - řada přírodovědná 2000: 51-64
- TEJROVSKÝ V. (2005): Obratlovci navržené přírodní rezervace „Rašeliniště Pod Jelení horou a Novoveské“. – Sborn. Obl. muz. v Mostě, Řada přír., 27: 77-86.
- VÁŇA J. (1962) : Společenstva rašelinišť u Hory sv. Šebestiána. - Diplom. pr., Praha.
- VÁŇA J. (1963) : Rašeliniště Chomutovska 1-4. - Památky - Příroda - Život. Chomutov, 1963/1: 21-24.
- VÁŇA J. (1963-1964): Rašeliniště Chomutovska.- Památ.- Přír.-Život, Chomutov, 1/1-3:21-24, 45-48, 63-66, 2/1-2:19-21,32-35.

VÁŇA J. (1967): Vyšší rostliny na rašeliništích Chomutovska.- Památ.-Přír.-Život, Chomutov, 7/4:18-21.

VÁŇA J. et LORBER J. (1963): Výskyt rojovníku bahenního na Chomutovsku .- Ochrana přírody,